

Dorpscanon van Folsgeare

Boerderijen in en rond Folsgeare

© Foto: Atlas Friesland

Boerderijen in en rond Folsgeare

Alle oude boerderij typen die in Friesland voorkomen, staan in en rond Folsgeare, op het langhuis type na.

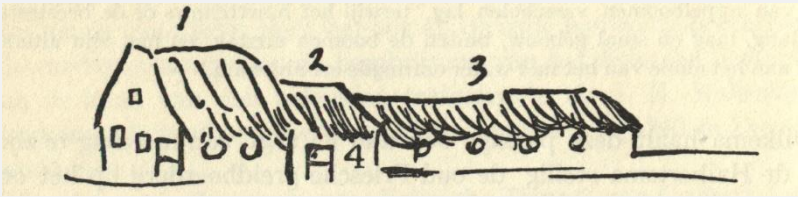
1. Kop Hals Romp boerderij	(Pastorie boerderij)
2. Kop romp boerderij	(Walma state)
3. Dwarshuis boerderij	(Scheender state)
4. Stelp boerderij	(Suderburen)
5. Gelede boerderij	(Carpe Diem)

Dorpscanon van Folsgeare

Boerderijen in en rond Folsgeare

Het langhuis.

De boer woont op de veenterp samen met het vee in een open ruimte onder één dak. De ontwikkeling van de boerderij gaat de volgende fase in, als de boer gescheiden van het vee gaat wonen. Het woonhuis is van de schuur gescheiden door het middenhuis, dat lager is dan het voorhuis. Daarachter de schuur, die in lengte varieert afhankelijk van het aantal stuks vee dat de boer heeft. Het hooi wordt naast de boerderij in de hooiberg opgeslagen.

Fries langhuis, getekend door Joost Hiddes Halbertsma (ca. 1850)

Uit: Lexicon Frisicum

De tekening toont een oud Fries huis in drie afdelingen, elk onder een afzonderlijk en lager dak, namelijk 1-woonhuis (binhús), 2-middenhuis (milhús) en 3-veestalling (bûthús).

Het laatste langhuis met de bijbehorende hooiberg in Fryslân staat, volledig gerestaureerd, in het dorp Warten. Het is als museum ingericht (bouwjaar 1725)

foto's: Wikipedia Langhuis Friesland

Stalgedeelte van de boerderij

Dorpscanon van Folsgeare

Boerderijen in en rond Folsgeare

1-Kop Hals Romp boerderij

Wonen in de kop, werken in de hals, opslag in de schuur. De schuur van het langhuis wordt vergroot. Deze wordt soms zelfs over de oude stal heen gebouwd. Het voorhuis staat niet recht voor de schuur, maar aan de kant waar de koeien, net als bij het langhuis, in de koestal staan. Het vee staat met de kop tegen de buitenmuur voor een stal raam. Deze ramen zijn heel belangrijk, want aan het aantal raampjes kun je zien hoe rijk de boer is. De hooiberg verdwijnt, het hooi wordt nu in het midden van de schuur, het hooivak, opgeslagen. Naast het hooivak, in het wagenpad, is opslag voor het materiaal.

De pastorie boerderij

voorhuis begin 17^e eeuw
schuur 1873

foto Harmen Wiersma

De melkkelder wordt later onder het vooreind geplaatst, waardoor de boerderij een imposante uitstraling krijgt.

foto Atse Bruin

Dorpscanon van Folsgeare

Boerderijen in en rond Folsgeare

2-Kop Romp boerderij

Walma state is een kop romp boerderij. De boerderij heeft geen hals. Het voorhuis loopt door tot de schuur. Daardoor heeft de boerderij een grotere zolder. Walma state was een gemengd bedrijf. Bij de boerderij hoort in 1511 een stukje “saedland” van 6 pondenmaat. Het voorhuis is in 1906 herbouwd door Klaas Rollema en Baukje van der Goot.

Walma State
schuur 1877

foto's Atse bruin

voorhuis
1906

Dorpscanon van Folsgeare

Boerderijen in en rond Folsgeare

3-Dwarshuis boerderij

De voorouders van Simen Kooistra hadden waarschijnlijk graag een kop-hals-romp boerderij gebouwd. Echter, er is een grote gracht om het perceel. Daardoor is hiervoor niet genoeg ruimte. Daarom wordt het voorhuis met de hals dwars op de schuur gebouwd. Dit type wordt het dwarshuis of winkelhaak boerderij genoemd.

foto: archief S. Kooistra

Skeender State

voorhuis 1962

schuur 1904

foto: Atse Bruin

Tussen de boerderij en Folsgeare ligt nu de A7.
Sinds 1972 hoort Skeender state bij Tjalhuizum.

Dorpscanon van Folsgeare

Boerderijen in en rond Folsgeare

4-Stelp boerderij

Suderburen

Boerderij 1831/1832

foto Atse Bruin

Met de stelp gaat men weer terug naar het oude concept van de veenterp boerderij, alles onder één dak. Voorin, het liefst aan de noordzijde, zijn de woonvertrekken met daar onder de melkkelder. Het vooreind is herkenbaar aan de dakbedekking, die aan die zijde zwarte dakpannen heeft. De schuur wordt in rood uitgevoerd. Bij de boerderij van Osinga en Boschma aan de Tsjærddyk gaat dit niet op.

Suderburen ligt met de achterzijde aan de Folsgaaster opvaart.

foto: Atse Bruin

Dorpscanon van Folsgeare

Boerderijen in en rond Folsgeare

5-Gelede boerderij

Begin 1900 verandert het inzicht in het boerenbedrijf. De koeien hebben meer licht en ruimte nodig en automatisering doet zijn intrede. Het grote voorhuis met daaronder de melkkelder, is niet wat deze boerderij zo bijzonder maakt. Achter het voorhuis, in de schuur, is de nieuwe tijd aangebroken. De Hollandse stal doet zijn intrede. De koeien staan voor het eerst niet meer met hun kop tegen de buitenmuur. In de Hollandse stal staat het vee met de kop naar elkaar toe, gescheiden door een voergang. Met een railsysteem vanuit de schuur, wordt het hooi naar de koeien toe gebracht. De mestgoot ligt, met een looppad, tegen de zijmuur aan. De ventilatie in de stal wordt verbeterd. De stalramen worden groter en de knecht krijgt een aparte kamer naast de stal.

Carpe Diem

boerderij 1907

foto Atse Bruin

knechtenverblijf

foto: Atse Bruin

Dorpscanon van Folsgeare

Boerderijen in en rond Folsgeare

De schuur wordt bekend als “de Blikken Skuorre” en is de laatste van deze soort in Fryslân.

de blikken schuur

foto Atse Bruin

Folsgeare kun je eigenlijk een groot openluchtmuseum noemen.
Alle typen boerderijen staan in een straal van ongeveer 1 km rond de kerk.

Colofon

Tekst: Atse Bruin

Bewerkin: Wytske Heida

Foto's: Atlas Friesland, Atse Bruin, Harmen Wiersma, argief S.Kooistra, Wikipedia Langhuis Friesland, Lexicon Frisicum

Disclaimer: Voor alle foto's geldt, dat er zorgvuldig is uitgezocht wie de eigenaar is en is toestemming gevraagd en gekregen voor gebruik in dit venster. Vensters over personen zijn geplaatst na feedback met betrokkenen. Mocht er desondanks iets niet correct zijn, gelieve de redactie te informeren.